

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium
5-26-28

01.06.2026

KAEBUSE TÄIENDUS

Riigikohtu üldkogu on kaasuse 5-25-7 lahendamisel 3.10.2025 antud määruse p8 osutanud, et kui VVK seisukoht vaidlusküsimuses selgub kaebaja jaoks esimest korda VVK kirjalikes selgitustes, sj antud juhul ka pärast kaebetähtaega valminud koosoleku nr 53 protokollis (VVK 29.05.2026 nr 12-19/26-27/2 lisa 3), siis on kaebajal ausa ja õiglase kohtumenetluse reeglite kohaselt õigus esitada omal algatusel VVK seisukohale vastuväiteid. Kaebaja kasutab seda võimalust ja vaidleb VVK seisukohale vastu.

Kaebaja järeldab, et RVT piiras vaidlusaluse tehniliste nõuete dokumendi mustandi ligipääsu VVK ülesandel, sest kui RVT oleks seda teinud iseseisvalt, siis oleks VVK pidanud kaebuse RVT toimingute peale lahendama ise ja mitte edastama seda Riigikohtule. Seega käsitleb VVK end dokumendi ligipääsu piiramise, selle piiramise aluse ja selle põhjenduste eest vastutavana.

Kaebaja ei nõustu VVK esimehe 29.05 seisukohaga, et vaidlusaluse tehniliste nõuete dokumendi mustandi näol on tegu sisekasutuseks mõeldud töödokumendiga. Kuna dokumenti esitleti VVK seaduse järgi avalikul koosolekul, mis on VVK RKVS §12 lg1 kohane töövorm, siis pidi selle esitlemise eesmärk RKVSi kohaselt just nimelt olema arutada mustandit avalikkuse tähelepanu all ning taluda sellega kaasnevat välist survet.

Riigikohtu üldkogu on kaasuse 5-25-7 lahendi p36 möönnud RVT/VVK kui teabevaldaja kohustust tunnistada teave turvasüsteemide, turvaorganisatsiooni või turvameetmete kirjelduse kohta asutusesiseseks kasutamiseks AvTS §35 lg1 p9 alusel. RKVS §48² lg3 p2 alusel VVK otsusega kehtestatavad elektroonilise hääletamise tehnilised nõuded on aga avalik dokument, mille salastamiseks puudub avalik huvi ja seetõttu pole VVK õigustatud otsima ka ekslikult kasutatud AvTS §35 lg2 p1-le alternatiivseid võimalusi dokumendi ligipääsu piiramiseks.

RVT ja VVK pole jõudnud ühisele arusaamisele ka VVK 25.05 koosolekul tutvustatud dokumendi mustandi õigusliku tähenduse osas, võrreldes seda VVK koosolekul “eelnõuga” ja pidades selle tutvustamist koosolekul “esimeseks lugemiseks”, sj jättes tähelepanuta, et seaduseelnõud on esitamisest peale avalikud ja avalikud on ka nende arutelud “esimesest lugemisest” alates.

Kaebaja peab koosoleku järgseks lisanduseks protokollis lk 2 oletatavat tõlgendust, et “esimese lugemisega” võidakse pidada silmas mõnda Riigikogus arutusele tulevat eelnõud (“kui järgmiseks koosolekuks on tehtud esimene lugemine, tulla välja uue versiooniga”), sest päevakorrapunkti arutus ei osutatud Riigikogu eelnõudele ja RVT juht Arne Koitmäe

rääkis üksnes VVK otsuse eelnõust. Samamoodi räägiti veel kaebuse 29.05 vastuvõtmise toimiku pealkirjas ühemõtteliselt “VVK otsuse eelnõust” (vt LISA 1).

VVK esimehe soov “võimaldada komisjoni liikmetel vahetada ideid, analüüsida erinevaid variante ja pidada omavahelist arutelu ilma välise surveta, mis kaasneks poolikute või veel kinnitamata seisukohtade avalikustamisega” on küll argument Riigikogu komisjonides toimuvate arutelude kontekstis, aga Riigikogu komisjonide istungid on sel eesmärgil suletud. Seda võimalust pole seadusandja VVK puhul ette näinud.

VVK esimees väidab, et kaebaja “sai 25.05.2026 toimunud koosolekul ülevaate dokumendi sisust”, mis vastab tõelega väga piiratud ulatuses. Elektroonilise hääletamise tehniliste nõuete mustandi suusõnaline ülevaade ega protokollis 186 sõnast koosnev kokkuvõte ei võimalda teha kaebajal selle kohta sisulisi ettepanekuid, millele avatud olemist kinnitasid VVK liikmed ühiselt sama koosoleku 5. päevakorrapunkti arutelus, mis on kajastatud protokollis lk 4:

“Ingrid Kullerkann nõustus eelkõnelejatega – kaasamiskohustus puudub. Ettepanekuid on võimalik saata kirja teel.”

Kaebaja on seisukohal, et isegi kui VVK-l puudub formaalselt kohustus oma otsustest vahetult puudutatud huvirühmade kaasamiseks eri regulatsioonide vm materjali väljatöötamiseks, peab RKVS §12 lg3 järgi avalikel koosolekutel arutatu olema kohalviibijatele soovi korral ka sisuliselt jälgitav ning neil peab olema võimalik arutatuga sisuliselt suhestuda. Selle hulka kuulub VVK koosolekutel arutatu omapoolne kajastamine või vahendamine avalikkusele, aga ka arutatu kohta tähelepanekute või ettepanekute tegemine, milleks on VVK ise andnud juhise.

Kuna VVK avalikul koosolekul arutusele tulnud avalikuna kehtestatavate elektroonilise hääletamise tehniliste nõuete mustand edastati ka VVK liikmetele, siis peab olema kaebajal end avalikul koosolekul nõuetekohaselt esitlenud osalejana õigus selle dokumendiga tutvuda samaväärses vormis nagu VVK liikmetel. Kui avalikul koosolekul arutatud materjali ja selle arutelude sisulisele jälgimisele seatakse põhjendamatuid piiranguid, siis pole tegu avaliku koosolekuga sisulises tähenduses.

VVK poolt implitseeritud RKVS §12 lg3 ja RKVS §19⁴ lg1 kitsas tõlgendus viiks olukorrani, kus valimiste ettevalmistamise üle toimub üksnes formaalne, aga mitte sisuline avalik kontroll. Kui kohus peab sellist tõlgendust seadusest tulenevaks, on põhjust hinnata selle kooskõla PS §1 ja PS §56 nõuetega.